

*20 let
dokazujemo
odličnost*

*Osnovne zahteve
ekološkega kmetovanja 1, del*

20 let dokazujemo odličnost

V 20 letih smo z vami prehodili dolgo skupno pot, zato bomo ta prelomni jubilej primerno obeležili.

Jubilejno leto 2018 bomo praznovali delovno in to še bolj kot doslej.

Za vas pripravljamo številne dogodke in publikacije, s katerimi vas bomo obdarovali vse leto.

Verjamemo, da ste si med novoletnimi prazniki vzeli nekaj minut časa in prelistali našo prvo publikacijo, ki ste jo prejeli v decembru.

Verjamemo tudi, da ste v njej zasledili informacije o naših dejavnostih, za katere še niste vedeli.

Pred vami je že druga naša brošura. Njena vsebina vas seznanja z osnovnimi zahtevami za ekološko kmetovanje s področja rastlinske pridelave in živinoreje.

Obravnavana so splošna pravila za: upravljanje s tlemi, za uporabo semen in sadik, sredstev za varstvo rastlin, za namestitvev, krmiljenje in dokup živali ter krme za živali.

Marsikdo bo v brošuri najbrž iskal tudi specifične vsebine o zahtevah pri gojenju vinske trte, za ekološko čebelarjenje ali predelavo na ekološki kmetiji....ter še kaj.

Česar niste našli v tokratni izdaji, boste zagotovo v naslednjih.

Tretja jubilejna publikacija bo na vaših mizah spomladi. Pričakujete lahko vsebine s področja gojenja specialnih kultur (sadjarstvo, vinogradništvo, zelenjadarstvo...), živinoreje (čebelarstvo, reja kuncev, damjakov in muflonov, gojenje rib in školjk), nabiranja prostorastočih rastlin in predelave ekoloških pridelkov na kmetijah.

Ena izmed naših osnovnih vrednot je zaupanje, zato si še posebej prizadevamo za zaupanje v naše storitve.

Zavedamo se, da zaupanje lahko širimo samo in izključno v partnerskem sodelovanju z vami.

Ker že 20 let verjamate v naše delo in nam zaupate, se vam iskreno zahvaljujemo, tudi s pričujočo novo publikacijo.

Sodelavci
Inštituta KON-CERT Maribor

KAJ JE EKOLOŠKO KMETIJSTVO?

Ekološko kmetijstvo je način kmetijske pridelave hrane, ki združuje najboljšo okoljsko prakso, visoko raven biotske raznovrstnosti, ohranjanje naravnih virov, uporabo visokih standardov dobrega počutja živali in pri predelavi uporabo naravnih snovi in postopkov.

Ekološko kmetijstvo v družbi igra dvojno vlogo: po eni strani oskrbuje trg z ekološkimi proizvodi, po drugi strani pa zagotavlja javne dobrine in s tem prispeva k varovanju okolja, dobremu počutju živali in razvoju podeželja.

Postopki pridelave in predelave v ekološkem kmetijstvu so na ravni EU predpisani z naslednjo zakonodajo:

- S krovno Uredbo Sveta (ES) št. 834/2007 in,
- izvedbeno Uredbo Komisije (ES) št. 889/2008, ki natančno definira pravila za posamezna področja.

V Sloveniji velja dodatno še nacionalni Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Ur. l. RS, št. 8/2014) z nekaterimi določili, ki niso centralno regulirana na evropskem nivoju.

OSNOVNE PREPOVEDI V EKOLOŠKEM KMETIJSTVU:

- **Uporaba kemično sintetičnih sredstev za varstvo rastlin;**
- **Uporaba razkuženega semena;**
- **Ionizirajoče sevanje;**
- **Uporaba lahko topnih mineralnih gnojil;**
- **Uporaba sintetičnih dodatkov v krmilih;**
- **Uporaba GSO;**
- **Uporaba hidroponske pridelave;**
- **Preventivno zdravljenje živali s kemoterapevtiki.**

Pravila za rastlinsko pridelavo

Gnojenje v ekološkem kmetijstvu

Osnovno načelo ekološkega kmetijstva je, da se pri obdelavi zemlje uporabljajo taki postopki obdelave zemlje, ki ohranjajo njeno rodovitnost, povečujejo ali ohranjajo vsebnost organske snovi v tleh, povečujejo stabilnost in biotsko raznovrstnost tal ter preprečujejo zbitost in erozijo tal.

Rodovitnost tal ohranjamo in izboljšujemo:

- **s pridelavo stročnic**, rastlin za zeleno gnojenje, metuljnic, podorin in rastlin z globokim koreninskim sistemom. Pri oskrbi travinja skrbimo za ustrezno prehrano rastlin s pridelavo metuljnic (detelja, lucerna) ter z vračanjem organskih gnojil v tla,
- **z uporabo kompostiranega materiala in gnoja**, pretežno iz lastne kmetije,

- **z večletnim ustreznim kolobarjenjem.** V poljedelstvu je za prehrano rastlin odločilnega pomena kolobarjenje. Oskrbo tal s hranili in humusom je treba zagotoviti s smotrnim zaporedjem posameznih poljščin/posevkov, rastlinami za zeleni podor (detelja kot krma ali praha, zrnate stročnice, vmesni posevki) ter rastlinami, ki sodijo med večje porabnike humusa (okopavine, žitarice,...). Tretjina obdelovalne površine naj bi bila posejana z metuljnicami, da bi bila v kolobarju zagotovljena ustrezna dušikova bilanca. Razen tega sta za biološko aktivnost tal bistvenega pomena dobra oskrba tal z ogljikom (zeleno gnojenje, ostanki predhodnega posevka) in dobra struktura tal.

Na kmetijskem gospodarstvu je potrebno upoštevati, da skupna količina dušika iz živalskih gnojil ne sme preseči 170kg dušika na hektar na leto.

V primeru, da potreb rastlin po hranilih ne moremo zagotoviti z ukrepi za izboljšanje rodovitnosti tal in z organskimi gnojili iz lastnega kmetijskega gospodarstva, je dovoljeno uporabiti gnojila iz Priloge I Uredbe Komisije (ES) št. 889/2008, vendar le na podlagi rezultatov analize tal in gnojilnega načrta.

Gnojila iz industrijskih obratov oz. industrijske reje (kompostirani živalski iztrebki, tekoči gnoj,...), niso dovoljena v ekološkem kmetovanju. Seznam obratov najdete na spletni povezavi <http://okolje.arso.gov.si/ippc/vsebine/ippc-register>.

Dovoljena je uporaba ustreznih pripravkov iz mikroorganizmov za aktiviranje komposta in izboljšanje splošnega stanja tal ali dostopnosti hranil.

Za kompostiranje ter ohranjanje rodovitnosti tal je v ekološkem kmetijstvu dovoljena uporaba t.i. »biodinamičnih pripravkov«. To so mešanice iz kamninske moke, hlevskega gnoja ali rastlin oz. rastlinskih izvlečkov.

Kmetijska gospodarstva, ki imajo viške organskih gnojil, lahko oddajo viške teh gnojil na druga ekološka kmetijska gospodarstva. Količina oddanih, prodanih ali na drug način odstranjenih živalskih gnojil, mora biti izkazana na obrazcu Oddaja/prejem živalskih/organskih gnojil. Obrazec mora biti izpolnjen vsakič na dan oddaje živalskega gnojila.

OPOZORILO! Izvajalec mora hraniti dokazila o potrebah uporabe dokupljenih gnojil.

Uporaba semen, sadik in vegetativnega razmnoževalnega materiala

Informacije o ekoloških semenih in njihovih dobaviteljih so na voljo na spletni strani MKGP in so zbrane v podatkovni zbirki ekološkega semena, semenskega krompirja in vegetativnega razmnoževalnega materiala http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/ekolosko_kmetovanje/podatkovna_zbirka_ekoloskega_semena_s_emenskega_krompirja_in_vegetativnega_razmnozevalnega_materiala/.

V primeru, da ekološki semenski material in vegetativno razmnoževalni material ni na voljo, lahko kmetovalci podajo Prošnjo za uporabo konvencionalnega semenskega materiala in vegetativnega razmnoževalnega materiala, ki je objavljena na naši spletni strani <http://www.kon-cert.si/obrazci.html>

Prošnja za dokup konvencionalnega semena, semenskega krompirja in vegetativnega razmnoževalnega materiala se mora posredovati na Inštitut pred setvijo.

Prošnjo lahko odobrimo le v naslednjih primerih:

- če nobena sorta vrste ni registrirana v podatkovni zbirki ekološkega semenskega materiala,

- če ekološko seme ali semenski krompir ni dobavljiv kljub pravočasnemu naročilu (dokazilo dobavitelja),
- če nobena od ostalih registriranih sort iste vrste ni ustrezna za pridelavo (NUJNO navesti razlog, zakaj vam druge registrirane sorte ne ustrezajo),
- če se izvaja poljski poskus ali se želi ohraniti sorto.

Varstvo rastlin pred boleznimi, škodljivci in pleveli

Pojav bolezni, škodljivcev in plevelov je treba preprečevati oziroma omejevati predvsem s kombinacijo naslednjih ukrepov:

- **z izbiro ustreznih odpornih sort in vrst;**
- **z načrtovanjem ustreznega kolobarja;**
- **z mehanskimi postopki oskrbe tal** (česanje, okopavanje, uporaba sesalcev za škodljivce);
- **z varstvom in ustvarjanjem ugodnih razmer za naravne sovražnike škodljivcev** (npr. z živo mejo, gnezdišči, naravnimi pregradami);
- **s fizikalnimi postopki zatiranja plevela** (s pomočjo visoke temperature);
- **z biotičnim varstvom** (predatorji, itd).

V ekološkem kmetijstvu običajno zadostuje izvajanje preventivnih ukrepov za ohranjanje zdravja rastlin, kot so izbira primernih vrst in sort, kolobarjenje in gnojenje. Uporaba dovoljenih sredstev za varstvo in oskrbo rastlin je tako na drugem mestu. Pri uravnavanju in preprečevanju rasti plevela se je treba posluževati posebnih mehanskih postopkov, kot so okopavanje, česanje, termična obdelava,

Pri trajnih kulturah ne zadostujejo le preventivni ukrepi, v takšnih primerih so učinkoviti le pripravki iz naravnih snovi, ki krepijo rastline s potrebnimi snovmi ali neposredno učinkujejo na škodljive organizme.

V primeru neposredne ogroženosti kulturnih rastlin je za varstvo pred škodljivimi organizmi in boleznimi dovoljena uporaba tistih fitofarmaceutskih sredstev, ki so registrirana v RS in navedena v Uredbi Komisije (ES) št. 889/2008, Priloga II.

OPOZORILO! Potrebno je hraniti dokazilo o potrebah po uporabi teh sredstev.

Seznam dovoljenih FFS v ekološki pridelavi

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin objavlja na svoji spletni strani ažuriran seznam registriranih FFS, ki so dovoljena v ekološki pridelavi. Seznam najdete na naslovu: <http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>; tematski sezname FFS – **Seznam FFS, dovoljenih v ekološki pridelavi**.

Pred uporabo FFS pazljivo preverite, za katero kulturo in za kateri namen je posamezno sredstvo registrirano.

Med dovoljena sredstva sodijo:

- sredstva za varstvo oz. krepitev rastlin, ki so sestavljena iz naravnih snovi (rastlinskega ali živalskega izvora npr. naravni piretrin, proizvodi iz neema, čebelji vosek),

- organizmi za biološko preprečevanje in odstranjevanje škodljivcev (npr. bacillus thuringiensis),
- sredstva, ki se običajno uporabljajo v ekološkem kmetijstvu (mineralni pripravki, olja, določeni žvepleni in bakreni pripravki),
- osnovne snovi (kalcijev hidroksid, hitosan hidroklorid, njivska preslica, kis, fruktoza, lecitin, sirotka, saharoza, kopriva, sončnično olje, pivo in gorčična semena v prahu).

Uporabljajo se lahko proizvodi v pasteh in razpršilnikih (potrebno je preprečiti prodiranje snovi v okolje in preprečiti je potrebno stik s pridelki – po končani uporabi je potrebno snovi varno odstraniti).

Preusmeritev površin v ekološko kmetovanje

Preusmeritev v ekološko kmetovanje traja 24 mesecev za travinje, poljščine in zelenjavo ter 36 mesecev za trajne kulture (sadje, grozdje, oljke, šparglje, zelišča..).

Vrtnarije, v katerih vzgajajo ekološke sadike, lahko pridobijo eko certifikat v istem letu, brez preusmeritvenega obdobja. Obvezna je uporaba ekoloških substratov in semen.

Ob pridobitvi novih GERK-ov, je potrebno le-te takoj prijaviti certifikacijskemu organu.

Ekološka reja živali

Izvor ekološko vzrejenih živali

Pri izbiri vrste ali pasme je treba upoštevati sposobnost živali za prilagoditev na lokalne razmere ter njihovo življenjsko moč in odpornost na bolezni. Prednost se daje avtohtonim pasmam. Izogniti se je treba vrstam ali pasmam, ki so podvržene specifičnim boleznim ali zdravstvenim težavam (npr. sindrom maligne hipertermije, PSE sindrom ali nenadna smrt, spontani splav, težki porodi, ki zahtevajo carski rez).

Praviloma smejo živali prihajati na ekološko kmetijsko gospodarstvo le iz ekoloških gospodarstev. Pri dokupu ekoloških živali je potrebno biti pozoren na spremljajočo dokumentacijo živali (ekološki certifikat). Odstopanja glede izvora živali so možna le v izjemnih primerih.

Dokup živali iz konvencionalnih kmetijskih gospodarstev

Dokup konvencionalnih (neekološko vzrejenih) živali je dovoljen samo v primeru, če na trgu ni na voljo ekoloških živali.

V primeru, ko se čreda ali jata sestavljata prvič, morajo biti neekološko vzrejeni mladiči sesalcev takoj po odstavitvi rejeni v skladu s pravili za ekološko kmetijstvo. Ko se neekološko rejene živali vključijo v čredo, je potrebno upoštevati naslednje omejitve:

- bivoli, teleta in žrebeta morajo biti stari manj kot 6 mesecev,
- jagnjeta in kozlički morajo biti stari manj kot 60 dni,
- pujski morajo tehtati manj kot 35 kg.

Ko se čreda ali jata obnavlja, morajo biti neekološko vzrejeni odrasli samci in samice sesalcev, ki še niso kotile, naknadno rejeni v skladu s pravili za ekološko pridelavo. Poleg tega veljajo za nakup samic sesalcev naslednje letne omejitve:

- največ 10 % odraslih samic konj ali goveda,
- največ 20 % odraslih prašičev, ovc in koz.

Za enote s staležem manj kot 10 konj ali glav govedi ali manj kot pet prašičev, ovac ali koz, so vse obnovitve, kot je navedeno zgoraj, omejene na največ eno žival na leto.

V primeru dokupa goveda, kopitarjev, prašičev, koz in ovac ogroženih pasem, se lahko v okviru pravil za dokup 10 % (govedo, kopitarji) in 20 % (prašiči, ovce in koze) dokupijo živali, ki so že kotile.

OPOZORILO! Za zgoraj navedene nakupe ni potrebno pošiljati prošenj. Morate pa hraniti vsa dokazila o nabavi živali in jih predložiti ob kontroli.

V primeru dokupa živali iz konvencionalne reje do 40 % (govedo, kopitarji, ovce, koze in prašiči), je potrebno podati vlogo na MKGP. Ministrstvo vam lahko odobri vašo vlogo za dokup konvencionalnih živali v naslednjih primerih:

- če se na KMG izvede obsežna širitev reje,
- če se spremeni pasma,
- če se razvija nova živinorejska specializacija,
- če so pasme ogrožene in obstaja nevarnost, da se jih preneha rediti.

V primeru, da na trgu ni ekološko vzrejene perutnine, se pošlje na MKGP prošnja za dokup le-te. Pristojno ministrstvo lahko odobri dokup neekološko vzrejene perutnine pod pogojem, da kokoši nesnice in perutnina za prirejo mesa niso starejše od 3 dni oz. kokoši nesnice niso starejše od 18 tednov.

Preusmeritveno obdobje za živali

Obdobje preusmeritve se začne z dnem prijave v ekološko kontrolo. Ob prvem vstopu v ekološko kontrolo velja za živali preusmeritveno obdobje 24 mesecev. Po preteku tega obdobja pridobijo živali status ekološki.

Za kmetije, ki že imajo ekološki status in dokupijo konvencionalne živali, velja preusmeritveno obdobje iz tabele 1.

Tabela 1: Preusmeritveno obdobje

Vrsta živali	Namembnost	Čas preusmeritve v ekološko pridelavo
Govedo, ovce in koze	Mleko	6 mesecev
Kopitarji, govedo	Meso	12 mesecev, v vsakem primeru pa vsaj $\frac{3}{4}$ njihovega življenja
Ovce in koze	Meso	6 mesecev
Prašiči	Meso	6 mesecev
Perutnina za prirejo mesa	Meso	10 tednov
Perutnina za prirejo jajc	Jajca	6 tednov

Sočasna ekološka in neekološka reja živali

Neekološke živali so lahko na ekološki kmetiji pod pogojem, da se redijo v enotah, kjer so zgradbe in zemljišča jasno ločeni od enot, kjer se prideluje po načelih ekološke pridelave ter pod pogojem, da gre za drugo živalsko vrsto.

Neekološko rejene živali se lahko vsako leto v omejenem časovnem obdobju pasejo na ekoloških pašnikih pod pogojem, da ekološko rejene živali niso sočasno na tem pašniku.

Paša ekoloških živali na drugi neekološki kmetiji ni dovoljena. V takem primeru živali izgubijo ekološki status.

Planinska paša

Ekološke živali se lahko pasejo na skupni površini pod pogojem, da:

- na tem pašniku vsaj tri leta niso bili uporabljeni proizvodi, ki niso odobreni za ekološko pridelavo,
- vse neekološko rejene živali, ki uporabljajo zadevno zemljišče, izvirajo iz sistema kmetovanja, ki je namenjeno trajnostni rabi kmetijskih zemljišč.
- proizvodi živalskega izvora, pridobljeni v času planinske paše, niso ekološki, razen v primeru, da se lahko ustrezno dokaže, da so te živali pravilno ločene od neekološko rejenih živali.

Sezonski premiki živali

V obdobju sezonskih premikov se živali, ko se selijo z enega na drug pašnik, lahko pasejo na neekoloških površinah. Vnos neekološke krme v obliki trave in drugih rastlin, namenjenih za pašo živali, v tem obdobju ne sme preseči 10 % skupnega letnega vnosa krme (suha snov).

Krma za živali

Pri hranjenju mladičev sesalcev ima materino mleko prednost pred naravnim mlekom, in sicer najmanj 3 mesece pri teletih, najmanj 45 dni pri jagnjetih in kozličih in najmanj 40 dni pri pujskih. Upoštevati je potrebno, da se prašiče in perutnino dnevno hrani tudi z voluminozno krmo.

Za rastlinojede živali mora 60 % krme izvirati iz lastnega kmetijskega gospodarstva, razen v obdobju sezonskih premikov živali. Če pa to ni mogoče, mora biti krma pridelana v sodelovanju z drugimi ekološkimi kmetijami iz istega območja.

Za prašiče in perutnino mora 20 % krme izvirati iz lastnega kmetijskega gospodarstva, če pa to ni mogoče, mora biti krma pridelana na istem območju v sodelovanju z drugimi ekološkimi kmetijami ali pridelovalci krme.

Do 30 % krmnega obroka za živali lahko izvira iz krme iz obdobja preusmeritve iz drugih kmetijskih gospodarstev. Krma iz preusmeritve je tista krma, ki je pospravljena iz površin po 12 mesecih od dneva vključitve v ekološko kontrolo.

V primeru, da krma iz preusmeritve izvira iz lastnega kmetijskega gospodarstva, je lahko te krme v obroku 100 %.

Do 20 % povprečne skupne količine krme za živali lahko izvira s paše, ali s trajnih pašnikov oz. zemljišč s trajnimi krmnimi rastlinami, ali beljakovinskimi pridelki, posejanimi v okviru lastnega kmetijskega gospodarstva v prvem letu preusmeritve, če so te površine del domačega kmetijskega gospodarstva in v zadnjih petih letih niso bile te površine del navedene ekološke pridelovalne enote.

Navedeni procenti se na kmetijskih gospodarstvih računajo kot odstotek suhe snovi na letni ravni.

Pri krmljenju živali se lahko uporabljajo certificirani ekološki krmni dodatki in go-tove krmne mešanice (vitaminske mešanice, ekološka krmila). Pri dokupu certificirane ekološke krme je potrebno pri dokupu paziti, da je tista krma res ekološkega izvora. Pri samem dokupu je potrebno na embalaži krme preveriti oznake ekološkega porekla. Prav tako mora biti iz samega izdanega računa – dobavnice razvidno, da ste dokupili ekološko krmo.

Krmljenje na ekološki kmetiji ima pomembno vlogo. Ekološko krmo se prepozna po ustreznih označbah na embalaži. Certificirana ekološka krma mora imeti na embalaži navedeno šifro certifikacijskega organa.

Konvencionalna beljakovinska krma se lahko uporablja samo pri prašičih in perutnini ob nezadostni razpoložljivosti ekoloških surovin, in sicer v količini največ 5 % do 31.12.2018. Te številke se izračunajo letno, kot delež suhe snovi v krmni kmetijskega izvora.

OPOZORILO! Potrebno je hraniti dokazila o izvoru in dokupu te krme.

Primer uporabe krme:

Na kmetijskem gospodarstvu letno porabijo za govedo 70 ton suhe snovi.

To kmetijsko gospodarstvo bi lahko na letni ravni porabilo 14 ton suhe snovi krme iz površin, ki jih je imela kmetija prvo leto vključene v ekološko kontrolo.

To kmetijsko gospodarstvo bi lahko dokupilo 21 ton suhe snovi krme iz kmetijskega gospodarstva, ki je drugo leto v ekološki kontroli in ima izdan certifikat s statusom preusmeritve.

Dokup konvencionalne krme v izjemnih primerih

Na ekoloških kmetijskih gospodarstvih je v primeru katastrofalnih razmer (suša, poplava, požar, bolezen,..) in s **predhodno odobritvijo MKGP**, mogoč dokup osnovne krme za omejeno časovno obdobje in za točno določeno območje. Vlogo najdete na spletni strani MKGP.

Preprečevanje bolezni in veterinarsko zdravljenje

V ekološkem kmetijstvu temelji preprečevanje bolezni na izbiri pasem in linij, živinorejskih upravljaljskih praksah, visoko kakovostni krmi, telesni aktivnosti živali, ustreznosti gostoti in primernih higienskih razmerah.

Prepovedana je uporaba pospeševalcev rasti, kokcidostatikov, hormonov in preventivna uporaba kemično sintetiziranih alopatskih veterinarskih zdravil in antibiotikov, razen v primeru odobritve veterinarja.

Če živali na kmetijskem gospodarstvu kljub preventivnim ukrepom zbolijo, jih je potrebno nemudoma zdraviti in jih po potrebi osamiti v ustrezen prostor.

Zdravljenje živali veterinar zapiše v veterinarski dnevnik. V primeru trženja proizvodov zdravljenih živali je potrebno upoštevati dvakratno karenco. V primeru, da za neko zdravilo karenca ni določena, je potrebno upoštevati 48 urno obdobje karence.

Ko neka žival ali skupina živali prejme v obdobju 12 mesecev več kot tri vrste zdravljenja s kemično sintetiziranimi alopatskimi veterinarskimi zdravili ali antibiotiki, je potrebno za to žival ali skupino živali upoštevati preusmeritveno obdobje (iz tabele 1) preden se ti proizvodi tržijo kot ekološki. Pri živalih, pri katerih je reproduktivni cikel krajši od enega leta, pa je potrebno upoštevati preusmeritveno obdobje, če so te živali prejele več kot eno vrsto zdravljenja s kemično sintetiziranimi alopatskimi veterinarskimi zdravili ali antibiotiki.

Namestitev živali in živinorejske prakse

Objekti za živali morajo biti zgrajeni na tak način, da izolacija, ogrevanje in prezračevanje zgradbe omogoča kroženje zraka, da se raven prahu, temperatura, relativna zračna vlažnost in koncentracija plinov vzdržujejo v mejah, ki niso škodljive za živali. Zgradbe morajo omogočati obilno naravno prezračevanje in dostop dnevne svetlobe.

Na območjih, kjer podnebne razmere to omogočajo, lahko živali bivajo na prostem in vhlevitev ni obvezna.

Gostota živali v objektih mora biti taka, da se živali dobro počutijo, da so izpolnjene njihove specifične potrebe, da jim je omogočeno naravno vedenje, da se jim nudi dovolj prostora na katerem lahko stojijo, se uležajo in negujejo.... Najmanjše velikosti notranjih in zunanjih površin ter specifične potrebe so navedene v tabeli 2.

Tla v namestitvenem prostoru za živali morajo biti gladka, vendar ne spolzka. Vsaj polovica notranje površine, ki je namenjena za gibanje živali, mora biti izdelana iz polnih tal.

To pomeni, če imamo na kmetiji boks za bike velikosti 40 m², je lahko ta boks zgrajen na naslednji način: 20 m² polna tla in 20 m² rešetkasta tla.

Ležalna površina mora biti udobna in suha, ustrezne velikosti, obilno prekrita z materialom za nastilj, ter ne sme biti izdelana iz rešetk ali mreže.

Svinje na kmetijskem gospodarstvu je potrebno rediti v skupinah, razen v zadnjem obdobju brejosti in obdobju dojenja pujskov.

Pujskov na kmetijskem gospodarstvu ne smemo rediti na površinah brez nastilja ali v kletkah.

Površine za prosto gibanja prašičev morajo biti urejene na tak način, da prašičem dopuščajo iztrebljanje in ritje. Za ritje na teh površinah se lahko uporabljajo različni substrati.

Dostop živali do paše in površin na prostem

Ekološko rejene živali morajo imeti stalen dostop do površin na prostem, po možnosti do pašnika, kadar vremenski pogoji in stanje tal to dovoljuje. Število rejenih živali na površini je potrebno omejiti, da ne prihaja do prekomerne popasenosti, teptanja tal, erozije ali onesnaženja tal zaradi prevelike količine gnojevke.

Površine za prosto gibanje živali so lahko delno pokrite, ne pa v celoti.

Na kmetijskih gospodarstvih, na katerih se rastlinojede živali pasejo v pašnem obdobju, sistem vhlavitve pa živalim omogoča prosto gibanje živali v objektu (prosta reja), se lahko opusti obvezna ureditev izpusta za živali.

Privezovanje goveda

Ne ekoloških kmetijskih gospodarstvih je dovoljeno privezovati govedo pod pogojem, da se na kmetiji ne redi več kot 20 GVŽ goveda in da je dosežen indeks ustreznosti reje 24 točk. Govedo mora med pašno sezono imeti dostop do paše in vsaj dvakrat tedensko dostop do površin na prostem, kadar vremenske razmere in stanje tal to omogočajo.

Pitanje goveda v objektih

V zadnji fazi pitanja odraslega goveda za prirejo mesa se lahko te živali zadržuje samo v objektih pod pogojem, da to obdobje ni daljše od ene petine življenjske dobe živali, v vsakem primeru pa to obdobje ne sme biti daljše od treh mesecev.

Odstranjevanje rogov, kastracija

V ekološkem kmetovanju se posegi, kot so kupiranje repa z elastičnim obročkom pri ovcah, krajšanje mesnatega dela repa, brušenje zob, krajšanje kljuna in odstranjevanje rogov, ne smejo izvajati sistematično. Vsakršno trpljenje živali je potrebno omejiti na minimum. Posege je potrebno dokumentirati. Poseg odstranitve rogov pri govedu, predvsem zaradi varnosti ali zaradi izboljšanja zdravja, počutja ali higiene živali, je dovoljen samo s pomočjo sredstev proti bolečinam in s strani veterinarja, ter s predhodno odobritvijo MKGP.

Perutnina

Osnovna prepoved pri reji perutnine na ekoloških kmetijskih gospodarstvih je, da se perutnina ne sme rediti v kletkah.

Vodni perutnini (race, gosi) je potrebno dodatno omogočiti dostop do ribnika, mlake, potoka..., kadarkoli vremenske in higienske razmere to omogočajo. Z dostopom do vodnih površin tem živalim omogočimo, da imajo izpolnjene posebne potrebe, ki so značilne za te živalske vrste.

Objekti za vse vrste perutnine morajo izpolnjevati naslednje zahteve:

- vsaj ena tretjina talne površine morajo biti polna tla, ki morajo biti prekrita z nastiljem (žagovina, pesek, slama...),
- v objektu za nesnice mora biti dovolj velika površina za zbiranje gnoja,
- velikost objekta in zahteve glede števila gred in gnezd so navedene v tabeli 2,
- objekti morajo imeti vhodne in izhodne odprtine, ki ustrezajo velikosti perutnine, odprtine morajo meriti vsaj 4 m na 100 m² objekta,

- za posamezne objekte je predpisano maksimalno število živali v objektu (4800 piščancev, 3000 kokoši nesnic ...),
- predpisana je tudi maksimalna celotna površina za rejo perutnine za meso, ki znaša na kmetijskem gospodarstvu 1600 m²,
- objekti za rejo perutnine morajo biti zgrajeni tako, da ima vsa perutnina lahek dostop do površin na prostem, vsaj eno tretjino svojega življenja,
- svetloba v objektih za perutnino se lahko dopolni z umetno, vendar ne več kot 16 ur, 8 ur pa mora imeti perutnina neprekinjen nočni počitek,
- pri hitro rastočih linijah pitovne perutnine je potrebno upoštevati minimalno obdobje reje pred zakolom (81 dni pitovni piščanci, 150 dni kopuni...). V primeru reje perutnine počasi rastočih linij pa obdobje obvezne reje pred zakolom ne velja,
- površine na prostem morajo biti v glavnem poraščene z rastlinjem, na površinah morajo biti objekti, v katere se lahko živali zatečejo in iz teh površin mora imeti perutnina lahek dostop do ustreznega števila napajalnikov in krmilnikov,
- pri reji perutnine v turnusih je potrebno objekte izprazniti in ustrezno očistiti ter razkužiti. Izpuste za perutnino pa je potrebno pustiti določeno časovno obdobje prazne, da se lahko rastlinje v izpustih obraste. Izpusti za perutnino morajo biti prazni v aprilu in maju tri tedne, juniju in juliju 4 tedne, avgustu, septembru in oktobru 5 tednov. Potrebno je hraniti dokazila o upoštevanju tega obdobja. Te zahteve se ne uporabljajo, kadar se perutnina ne redi v turnusih, ne zadržuje v izpustih in se ves dan giblje na prostem.

Tabela 2: Velikost notranjih in zunanjih površin za govedo, kopitarje, ovce, koze, prašiče in perutnino

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)		Zunanja površina (za prosto gibanje, brez pašnikov)
	Najmanjša živa masa v (kg)	m ² / glavo	m ² / glavo
Plemensko in pitovno govedo in kopitarji	do 100	1,5	1,1
	do 200	2,5	1,9
	do 350	4	3
	več kot 350	5 z najmanj 1 m ² / 100 kg	3,7 z najmanj 0,75 1 m ² / 100 kg
Krave molznice		6	4,5
Plemenski biki		10	30
Ovce in koze		1,5 na ovco / kozo	2,5
		0,35 na jagnje/kozlička	0,5
Oprasene svinje s pujski, starimi do 40 dni		7,5 na svinjo	2,5

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)		Zunanja površina (za prosto gibanje, brez pašnikov)
Prašiči pitanci	do 50	0,8	0,6
	do 85	1,1	0,8
	do 110	1,3	1
	nad 110 kg	1,5	1,2
Pujski	stari več kot 40 dni in težki do 30 kg	0,6	0,4
Plemenski prašiči		2,5 na samico	1,9
		6 na samca če se staje uporabljajo za naravni pripust 10 m ² / merjasca	8,0

Perutnina

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)			Zunanja površina (m ² razpoložljive površine pri kolobarjenju / glavo)
	Število živali / m ²	Centimetri lojtrnic / živali	Gnezdo	
Kokoši nesnice	6	18	7 nesnic na gnezdo ali če gre za skupno gnezdo 120 cm ² / kokoš	4, če ni presežena omejitev 170 kg N/ha/leto.
Perutnina za pitanje (v fiksnih objektih)	10 z največ 21 kg žive mase / m ²	20 (samo za pegatke)		4 piščanci za peko in pegatke 4,5 race 10 puranov 15 gosi Pri vse zgoraj navedenih vrstah se ne preseže omejitev 170 kg N/ha/leto.
Perutnina za pitanje v premičnih objektih	16 v premičnih objektih, ki ne presegajo 150 m ² površine tal, z največ 30 kg žive mase / m ²			2,5 če ni presežena omejitev 170 kg N/ha/leto

Čiščenje in dezinfekcija

Čiščenje in dezinfekcija se izvajata z dovoljenimi sredstvi po določilih Uredbe Komisije (ES) št. 889/2008, priloge VII.

Zgradbe, oprema in pripomočki morajo biti primerno očiščeni in razkuženi, da se prepreči navzkrižna okužba in razvoj mikroorganizmov, ki prenašajo bolezni. Iztrebke, urin in ostanke krme je potrebno odstranjevati redno, da se zmanjša smrad ter odvrnejo mrčes in glodavci.

Vodenje evidenc

Vsaka ekološka kmetija mora voditi evidence o rastlinski pridelavi in živinoreji. Pri rastlinski pridelavi o delovnih opravilih na pridelovalnih površinah, o dokupljenih sredstvih za pridelavo, gnojenju, spravilu in količini pridelkov, kolobar, dokupu semen in sadik, prodajo na kmetiji. Pri živinoreji: stalež živali, prihod in odhod živali, zdravljenje, vodenje izpusta, dokup krme. Evidence morajo biti redno vodene in na razpolago kontrolorju ob kontroli. Evidence lahko vodite v Zvezku zapisov za ekološke kmetije (v fizični ali elektronski obliki dostopen na spletni povezavi http://www.kon-cert.si/datoteka/Ekoloska_pridelava/zvezekzapiskoveko2014.pdf).

Kmetijska gospodarstva, ki ste v programu KOPOP + EK (osnovna delovna opravila) lahko vodite poenotene evidence, v naših evidencah pa še ostale zapise, kot so predelava, trženje, živinoreja, čebelarstvo, evidentiranje pritožb,...

Ekološko izobraževanje

V Sloveniji je obvezno opraviti izobraževanje v obsegu vsaj 6 ur, v kolikor se uveljavlja zahtevek za neposredna plačila.

Na razpolago pa vam je tudi strokovna literatura, ki jo najdete na spletni strani KGZS:

<http://www.kgzs.si/gv/eko/tehnoloska-navodila.aspx>

- Tehnološka navodila za ekološko poljedelstvo
- Tehnološka navodila za ekološko pridelavo sadja
- Ekološka pridelava vrtnin v rastlinjaku
- Ekološka reja živali v oborah
- Gnojevka iz bioplinskih naprav in ekološko kmetijstvo
- Skupinska reja svinj po prasitvi v ekološki prašičereji

1. Sklenitev pogodbe z Inštitutom KON-CERT Maribor

Bodoča ekološka kmetija prejme s strani Inštituta prijavitni paket s pogodbo. Pogodba za kontrolo kmetije se lahko sklene kadarkoli, vendar je v primeru kandidiranja za ekološko subvencijo potrebno podpisano pogodbo in prijavo posredovati do 31.12. na Inštitut KON-CERT Maribor. S tem se prične čas preusmeritve kmetijskega gospodarstva v ekološko kmetijstvo.

2. Prvi kontrolni pregled kmetije

V časovnem obdobju od aprila do septembra obišče kmetijo pooblaščen kontrolor, ki opravi na kmetiji letno kontrolo.

Kaj bo na kmetiji preveril?

- Obdelavo travinja in polj, posebne kulture.
- Ustreznost načina živinoreje (register živali, veterinarski dnevnik, hlev, krmo, izpusti na prosto, paša, itn.).
- Uporabo sredstev v pridelavi.
- Račune/dobavnice in evidence o delovnih opravilih, o dokupu krme, gnojil, semen, sadik, dokupu živali in o izpeljanih postopkih zdravljenja.
- Pri direktni prodaji: predelane ekološke izdelke, deklaracije, uporabljene sestavine, recepture, itd.

3. Odločitev o izdaji certifikata

Pregled dokumentacije o opravljeni kontroli opravi pooblaščen oseba Inštituta. Odgovorna oseba sprejme odločitev o izdaji / zavrnitvi certifikata.

4. Izdaja certifikata

Priznanje ekološkega statusa kmetije sledi po 24 mesecih. Pri trajnih kulturah po 36 mesecih.

V prvem letu preusmeritve je status pridelkov in živali konvencionalen.

V drugem letu preusmeritve se lahko pridelke trži kot pridelke iz preusmeritve, status živali ostaja konvencionalen.

Po 24 oziroma po 36 mesecih je možno trženje ekoloških rastlinskih oziroma živalskih izdelkov, kot ekoloških.

Kmetija po 24 oziroma 36 mesecih prejme certifikat, na katerem so navedeni vsi ekološki pridelki oziroma izdelki kmetije ter živali.

